

RIJEČGRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 46, godina XXIII
novembar, 2018. [str. 117-119]

© Monos 2018

Alija i Prikaza

Mirsad Ramić

Na prašnjavom putu uz Stijene tetura Centrotrans-ova "Pošta" na liniji Sarajevo-Trnovo-Kalinovik-Foča. Autobus je krcat, oznojena radnička klasa herojski plovi razvaljenim makadamskim putem po strani krečnjačke provalije. Put visi nad pjenušavo zelenoj zmiji vode, a oblak fine prašine pomiješan sa smradom nafte uporno prati pretrpani prašnjavi Pragin autobus. Cesta ide svojim neminovnim pravcem uzbrdo i kao da se natječe sa ovom upornom mašinom ne bil' joj utekla i nestala među gudurama u daljini. Neobrijana lica uglavnom muške klijentele klimaju u ritmu točkova, amortizera i nepravilno razbacanih rupa u razvaljenom putu. Još uvijek se naziru zadnje fleke sunčevog svjetla rasutog među gudurama. Ljeto je i dan je na izmaku, a noć bez mjesečine na pomolu. Među licima u transu umora i polusna mladić izuzetno lijepih, pravilnih crta lica, bistrog pogleda pozorno prati suncem obasjane zlatne linije Oblika u večernjoj izmaglici. Postepeno obrisi Treskavice izmiču, zlatne linije sve bljeđe pa konačno sive nestaju u mraku klanca. Farovi autobusa sijeku po mraku i neočekivano otkrivaju nepoznate prizore na drugoj strani rijeke i prašinom natopljene obrise šume uz cestu. Bukovina kao u zasjedi strpljivo čeka priliku da proširi svoje sablasne pipke na čistinu puta. Prozori autobusa čvrsto zablindirani, a putnici zatočenici straha od promahe.

Miris umornih oznojenih tijela iscrpljuje Alijina čula i u njegov bistri pogled u toplim smeđim očima nadolazi mrena i pomrčina. U košmaru sna koji ga preuzima, lica ljudi u pokretu, žućkasto svijetlo autobuskog interijera, snopovi fine prašine, pretapaju se u prizor u kući sa ognjištem i slabim odsjajem umiruće vatre. Konačno nazire siluetu starice nagnute nad zamrlim plamenom sa mašicama u ruci. Tronožac polupokriven raskošnom linijom dimija, lice u polusjenci, uokvireno tkaninom odvezane bošče. Teškim, usporenim pokretima pokušava da joj priđe bliže, da vidi ko je i šta radi. Uz strašan napor, teškim nogama i tijelom kao da pliva u poluzgusnu-

tom malteru, prilazi starici iza leđa i gleda u zamrlu vatru ispred nje. Vrhovima mašica, vješto i jasno u toplom pepelu ispred nje iscrtna silueta horoza sa golemom krijes-
tom i razjapljenim kljunom samo što ne prhne gore među zadimljene grede prema badži. Sve mu je čudno i nepoznato, jedino miris miloduha od smežuranih ruku ispred njega ulijeva toplinu. Samo da vidi ko je ova osoba, samo da se okrene, samo da se nagne i pogleda u poluotvoreni okvir bošče, tako je teško pomaći se kroz ovaj zrak pun maltera.....”nije meniiiiii dallaaaaa, otkako je Kraljevina paaallaaaoooj”...., kraj pjesme s kraja redova ofucanih sjedišta i oštar miris rakije u nozdrvama prenu Aliju iz sna. Uzaludno pokušava da se povрати i prisjeti toplog pepela, mirisa miloduha koji mu izmiče u nozdrvama. Žutilo blijeđe svijetlosti i realnost sirove prastare pjesme vratiše Aliju u krmeljavu realnost.

U snopovima autobuskih farova za trenutak nazire putokaz za Delijaš, a ubrzo i raskršće kod dobro mu poznatog mosta na Željeznici. U Crnoj Rijeci je našao tihu i poslušnu drugu. Ona mu u Trebečaju održava malo domaćinstvo, a on u sarajevskoj Vranici provodi radne dane i čezne za njenom toplinom na dušeku i vještinom na šporetu. Sigurno je zabrinuta. Zakasnio je na rani autobus dok je pokušavao da na brzinu kupi par sitnica za nju i za kuću. U panici je zaboravio svratiti u mesaru na Marin Dvoru. “Zaklaću vala onog horoza, dosta mi je svađe sa komšijama,” odluču. “Jes’ vala i meni dotužio, ne zna nit’ reda ni zakona,” pomisli pomirljivo. “Ma ko je vidio da horoz kukuriže u svako doba noći? Što jest, jest i njega mi je puna kapa,” zaključu zadovoljno.

Za par minuta autobus stiže u Pendičice, zaselak uz cestu i najbližu stanicu za Trebečaj. Alija grabi seoskim putem uz plotove prema Gračanici. Na ramenu puna sportska torba, a pod nogama zvuk škripavog šljunka. Nedaleko, na lijevo žubori voda, a desno obris strmog brda, a pod njim nedaleko par

osvijetljenih kuća Gračanice. Put vodi ivicom sela utonulog u mir kasne ljetne večeri. Zrak je već oštar i noć bez mjesečine nosi krpe izmaglice i taloži ih u tjesnac među brdima i oko potoka u dolini. Na izlazu iz Gračanice, prelazeći u polumraku plitki potok, okliznu se na vlažan oblatak, izgubi ravnotežu, ugazi u plitak brzac, ukvasi obuću, a u trzaju sportske torbe prosu papirnu kesu paradajza sa vrha. “..bem ti sve na svijetu.... i ...i...sve po spisku..... i sve živo i mrtvo....” promrmlja jezivu mantru kao što priliči ljudima iz Trebečaja, grubim planinskim gorštacima prkosnim i kočopernim na sve i svašta. U mrklom mraku napipa rascopane vočke i ljutito probra čitave. Nekako ih vrati u prepunu torbu. Gnjecave baci u mrak preko plotu, ovaj put popraćene friškim psokama. Sjede na kamen kraj potoka, odšnjura i skide mokre cipele. Čarape iscijedi i ponovo navuče na mokre noge. Ova ceremonija ga malo smiri, pa ustade, uprti torbu na lijevo rame pa krenu putem usječenim stranom masivnog brda prošaranog smrekom i sitnim grmljem. Pod putem crn plot, a iza njega kao iza nevidljivog zida navire svjež miris vode, pokošenog sijena, mirisnih trava, okopanih vrsta krompira, šumske truleži i praiskonske mahovine sa badnja vodenica. Iz mrkle tame kao umorni vojnici na bivku izadoše nišani pravi, neki iskrivljeni, a neki umorni, polegli po zemlji. Alija kao da ne primjećuje, oštro maršira uz plot pored groblja pod putem. U žurbi, zaokupljen mislima zaboravi da stane i prouči Dovu mrtvima.

Samo što je prošao zadnje posivjele biljege, sa desne strane, u brdu, malo iznad njega, krajem oka osjeti više nego što vidje da ga neka prilika prati. Zaprepašćen nečujnim koracima poluvidljive spodobе, a ukratko i nerazgovjetnim glasovima ljudi negdje u mraku, kao iz magle i daljine, ubrza hod. “Šta ću sad jadna li mi majka?” pomisli, grabeći brže putem. Kad je konačno povratio dah usudio se pogledati na desno i tu skoro na dohvat ruke uporedo sa njim korača snažna

prilika pod kapuljačom bez lica. Zanimemio, teško dišući, kao u snu iz autobusa, olovnim nogama pokušava da se probije kroz mrak pun maltera. Noge kao da su izgubile svu snagu i svu moć. Put pred njim beskranjan, a do sela vječnost. Sjeti se da ima nož zaštekkan u kaputu. "Izbošću ga, šta god da je", pomisli. "Ovo je prikaza, šta će bit' drugo? ... Ubošću sam sebe", sjeti se priča ispredanih po sijelima. Gustina mraka i maltera u njemu sve gora, a prilika se ne odvaja, ne zastaje, bešumno lebdi skoro rame uz rame, jeziva hladnoća zemlje i truleži bazdi od nje. "Samo da ne posrnem, samo da izdržim i kući svojoj dođem. Ovaj će me satrat' ako ne kutarišem iz ovog klanca" košmar u glavi poručuje. Skoro je na domak selu, već raspoznaje sivu siluetu bogumilskog sanduka, stečka na malom guvnu na izlazu iz klanca. Prilika mu se već unosi u lice, beznadno još jednom baca pogled prema zamišljenim kućama

zaspalog sela kad najednom iznad njegovog hripajućeg iscrpljenog daha iz pravca sela presječe noć: "" Kukurikuuuuu""... ""Kukurikuuuuu""...""Kukurikuuuuuuu"".

Alija pade na koljena, sjeti se starice, horoza u pepelu pred njom, osjeti miris miloduha i pomisli u očajanju "Ovo mi je kraj", zamuca poluglasno "Bismillah, Hirrahman, Nirrahim,..." podiže glavu spreman da prihvatiti šta mu je presuđeno. Tu na dohvat ruke, prilika neminovna kao smrt, kao sudbina, kao Božija volja konačno nepokretna, prvi put večeras pusti glas:

"Moli se Bogu nevoljnije ! Da horoz ne kukuriknu, nikad ti svoje kuće ne bi vidio!"

Noć, mrak k'o u rogu, Alija pred sanduk stečkom, podnu sela, sjedi podvijenih nogu, kao u molitvi, nemoćan da ustane. Neki natprirodan osjećaj obuzeo njegovo iscrpljeno tijelo, a u sivilu neba iznad njega i sela u mraku nečujna sjedi planina.

